

Statsministern i trångmål

Hr Erlander synes under sitt Konserthustal i torsdags ha varit i god demagogisk form. Han framträdde med lustigheter och utfall om vartannat, applåderade av en publik vars välslinne dödade all känsla för enkla uttryckssätt och bristande logik. En allvarlig genomgång av statsministerns anförande ger inte glädje, utan bestörtning; lustigheterna är enkla, utfallen är farliga. Det väsentliga är dock något annat: det är omöjligt att tro att statsministern denna gång varit i god tro.

Hr Erlander förklarade att regeringens beslut att utestänga hr Hjalmarson inte berodde på undfallenhet mot den ryska statsledningen, ja, inte ens på att högerledaren så hårt vänt sig mot det tilltänkta Chrustjevbesöket. Den bevisning som presteras förtjänar att granskas; den är så svag, så genomskinligt falsk, att den förklaras blott av att statsministern känt sig vara i ett sådant trångmål att alla medel måst anlitas.

Det sägs att hr Hjalmarson inte blivit utesluten på grund av den ryska kritiken, eftersom uteslutningen inte också drabbat hr Ohlin. Ty mot hr Hjalmarson hade man andra uttalanden att irritera sig på, och det var dessa uttalanden som ledde till kränkningen av högerledaren. Det anförs att hr Hjalmarson för sju år sedan fällt missagliga uttalanden om Sveriges medverkan vid Bornholms försvar. Men det nämns inte att hr Hjalmarson efter sitt uttalande i Bornholmsfrågan flera gånger varit delegat i FN. Viktigare än allt detta är dock det enkla förhållandet att statsministern som skäl för hr Hjalmarsons uteslutning framfört just dennes ställningstagande till Chrustjevbesöket; han har själv erkänt riktigheten i den sats i högerns meddelande den 10 september enligt vilken "regeringen har meddelat att den inte anser att herr Hjalmarson bör komma i fråga av den anledningen att han offentligt framfört partiets uppfattning om ministerpresident Chrustjevs besök i vårt land". Vill hr Erlander verkligen få oss att tro att han talar sanning den 17 september, då han under mer än en vecka underlåtit att dementera denna hr Hjalmarsons version av samtalen dem emellan?

Men det blir värre än så. Utrikesministern har, säger hr Erlander, intagit en fast hållning till frågan om Östersjöns frihet, alltså till det ryska förslaget som i själva verket går ut på samverkan mellan Sverige och Ryssland för att hindra västmakterna att under krig befara Östersjön. I denna stora fråga, sägs det, har hr Undén fört ett "klart och tydligt" språk, och han har hyllats för detta av samma kretsar som nu beskyller honom för undfallenhet. Det är orimligt, påstår hr Erlander, att samme man som i denna stora fråga sagt ifrån mot Ryssland skulle ha visat eftergivenhet i den mindre frågan om hr Hjalmarsons plats i FN-delegationen.

Först och främst måste framhållas att avståndstagandet från det ryska förslaget i Östersjöfrågan var en självfallenhet; ingen utanför det kommunistiska partiet kan väl dock tänka sig att vi skulle gå in i ett slags militärallians med Ryssland. Att pressen glädde sig över Undéns deklaration på denna punkt var inte därför att de-

klarationen innehöll något i och för sig glädjande — eftersom en motsatt deklaration skulle ha varit vettlös — utan därför att den gjordes av hr Undén. Vi har vant oss att vara glada över mycket litet då det gäller den svenske utrikesministern. Säger han någon gång något som för de flesta demokrater i vårt land är självklart, blir han prisad därför att han så ofta säger olustiga saker.

Men logiken i statsministerns framställning är bristfällig även från en annan synpunkt. Inte är det något förvånande i att man efter att ha vägrat en stor och orimlig eftergift söker blidka den som ställt kravet genom att falla undan i en mindre väsentlig punkt. Det är tvärtom vad som ständigt förekommer i utrikespolitik och diplomati. Efter det Chrustjev uttalandet sitt missnöje med ledande politiker i Sverige svarade regeringen inte med att avvisa sådan inblandning i vår debatt, utan genom att solidarisera sig med det ryska angreppet och beklaga de opponerande politikernas uppträdande. Hr Hjalmarsons uteslutande framstår som ett naturligt fullföljande av denna beklagandets och undfallandets politik. Visserligen gäller det denna gång bara hr Hjalmarson; om inte hr Ohlin aktar sig, blir det tydligen hans tur att bli stämplad nästa gång — tyvärr har han inte slagit sönder detta spel genom att begära folkpartiets utträde ur FN-delegationen.

Statsministern söker också misstänkliggöra sina motståndare genom en rad mera i förbigående fällda uttalanden som skall antyda att de önskar kallt krig, kanske till och med varmt krig. Han talar om "kretsar som ser en fara i en avspänning i

världen", och han ställer till och med den retoriska frågan om den svenska delegationen "skall föra fredens, folkförsoningens och det fredliga samarbetets talan" eller "det kalla krigets språk". Skulle hr Erlander därmed avse att misstänkliggöra dem som motsätter sig en alliansfri politik, så är hans utfall ett slag i luften; hr Erlander vet väl att intet av de demokratiska oppositionspartierna har några principiella erinringar mot regeringens utrikespolitik.

Det är visserligen en god levnadsregel att hellre tolka orimliga uttalanden av en motståndare som framsprungna ur tanklöshet eller bristande tankeförmåga än som uttryck för en ohederlig politisk taktik. I detta fall fordrar dock både förståndet och optimismen att vi väljer den senare förklaringslinjen. Trots allt måste vi anta att statsministern tänker annorlunda än vad han säger och att hans tal är ett tillfälligt uttryck för en hänsynslös, demagogisk och taktiskt beräknande politikers beträngda läge.